

Штохман Л. М.,

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

РОБОТА В ГРУПАХ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті розглядаються особливості роботи в групах під час вивчення іноземної мови. Описуються типи груп і принципи їх створення. Представлено основні позиції праць зарубіжних науковців щодо ролі різних видів роботи в групах у методології викладання англійської мови.

Ключові слова: робота в групах, викладання, іноземна мова, метод

В статье представлены особенности работы в группах в изучении иностранного языка. Описываются типы групп и принципы их создания. Представлены основные позиции работ зарубежных ученых о роли разных видов работы в группах в методологии преподавания английского языка.

Ключевые слова: работа в группах, преподавание, иностранный язык, метод.

This paper is based on the role of group work in learning of English as a foreign language. After a brief definition of group work, it is mentioned about types of groups. Pros and Cons of group work are identified in different categories. In this respect the reflection and role of group work activities in English language methodology is introduced.

Key words: group work, teaching, foreign language, method

Робота в групах полягає у співпраці учасників з метою виконання певних завдань. За умови спільної роботи студентів парами чи в малих групах збільшується рівень інтеракції і організації навчання, суттєво покращуються результати навчання та ставлення студентів до нього, підвищується мотивованість. Такі методи спільної роботи в парах чи малих групах можуть використовуватись для вирішення специфічних завдань, обговорення певних питань та ідей, підготовки до колективної дискусії, для порівняння відповідей чи оцінювання роботи один одного.

У нашій статті ми представляємо ключові положення праць зарубіжних науковців стосовно роботи в парах чи малих групах. Однією із найефективніших форм навчання роботу в групах вважають науковці Урр, Вільямс та Бурден (Ur, Williams, Burden) [9; 10]. Вони відзначають особливу специфіку, якої надає робота в групах вивченню іноземної мови. Причин для цього, за їх дослідженнями, є дві. По-перше, саме завдяки такому виду організації навчання студенти набувають мовленнєвих вмінь, по-друге, вчать належно сприймати учасників комунікації. За дослідженнями Джонсона (Johnson), правильний вибір співрозмовників чи груп набуває значної ваги у роботі в групах, завдяки чому учасники можуть вести діалоги зі своїми партнерами без контролю з боку вчителя [3, с. 122]. Крім того, таким чином досягається рівність і невимушеність діяльності учасників процесу.

Еліс (Ellis) у своєму дослідженні робить висновки, що за умови ефективного використання цього виду організації навчання як студенти, так і викладач отримують користь від роботи в групах. Вона заохочує учасників до активного навчання та розвиває критичне мислення. Та без належного планування робота в групі і студентам, і викладачу може не принести очікуваних результатів [2, с. 38].

Для успішного групового навчання студентів організують у два основні види груп.

Гетерогенні групи. У такому типі групи об'єднуються студенти із різними рівнями володіння мовою. Лонг (Long) зазначає, що за умови такого навчання робота у групі може показати високі результати як доказ ефективної співпраці у групі. Крім того, усі учасники гетерогенної групи можуть зробити свій внесок як у власний прогрес, так і в колективну роботу [5, с. 287].

Річардс та Роджерс (Richards and Rodgers) у своїй праці також досліджують питання організації гетерогенних груп для вивчення іноземної мови. Вони зазначають, що групи можуть бути випадковими чи організованими викладачами або самими студентами. Та як найприродніший вони визнають спосіб, коли саме викладач, об'єднує студентів у групи, зважаючи на їх попередні досягнення і успіхи [7, с. 196].

Гомогенні групи. На протигагу гетерогенним групам, у гомогенних студенти об'єднуються за подібними результатами попереднього опитування та стандартизованих тестів [там саме].

Робота у групах є ефективним способом зміни темпу роботи академічної групи при вивченні іноземної мови. Вона є ефективнішим способом організації роботи порівняно із традиційними диктуванням та поясненнями. Згідно із роботою Річардса і Роджерса, позитивна взаємозалежність утворюється завдяки структурі завдань в процесі "спільного навчання" та в результаті утворення духу взаємної підтримки у групі [там саме, с. 196]. Вони також стверджують, що саме робота у групі є позитивним фактором у створенні позитивної взаємозалежності. Саме тому не варто недооцінювати роль роботи у групах при вивченні іноземної мови.

Науковці зазначають, що викладачі повинні використовувати ті види роботи, що найбільше відповідає розміру групи, часу, умовам приміщення та особливостям завдань. Робота у групі є формою спільного навчання, яке має своєю метою покращення вмінь критичного мислення, мовних та соціальних вмінь.

Головломка. За такого виду діяльності студенти спеціалізуються на визначеному аспекті теми, про який повідомляють один одному [7, с. 123]. Це підвищує позитивний навчальний ефект, а також є важливим для кращого розуміння теми. Такого типу пояснення залучають до роботи усіх студентів, адже кожен із них відіграє головну роль у процесі цієї діяльності, яка, окрім того, сприяє ефективній взаємодії учасників.

Рольова гра. У рольовій грі кожен студент отримує певну роль. До кожної із них подається характеристика та завдання. За дослідженнями Річардса і Роджерса, рольова гра – найкращий спосіб для використання методології "мозкового штурму" при розігруванні реальних ситуацій, аналізі тих чи інших питань із різних

перспектив, для стимулювання роботи в команді, співпраці та творчого підходу у вирішенні проблемних завдань. Іншими словами, рольова гра сприяє кращому усвідомленню особливостей як ролі, так і проблемної ситуації в цілому [там саме, с. 132].

Дебати. Іншою формою діяльності, яка за дослідженнями Річардса і Роджерса та Ларсен-Фрімен забезпечує основу для ефективної роботи на занятті, є дебати [4, с. 52]. Для цього викладачу слід запропонувати студентам розділитись на дві групи для захисту однієї із запропонованих їм протилежних точок зору на розв'язання тієї чи іншої ситуації. На підтримку позиції групи студенти повинні продумати ряд аргументів. Опонуючій групі надається право їх спростовувати. Таким чином, цей вид діяльності є одним із найефективніших у тренуванні вміння аргументування.

Спільні проекти. Такі проекти є ефективними для удосконалення індивідуальних вмінь [7, с. 43]. Студенти, поділені на групи, обирають різні теми і займаються їх вивченням. Усім учасникам групи відводиться окрема роль у спільній презентації перед всією групою.

Обговорення. За дослідженнями Річардса і Роджерса, обговорення є особливо ефективним, коли студенти повинні представити презентацію чи реферат і задіяти до роботи всю групу. Крім того, Вільямс і Бурден також пишуть про переваги та ефективні результати обговорень [10, с. 78].

Доцільно запропонувати студентам обговорити мовою, яка вивчається, основні правила дискусії: черговість, принципи висловлення, толерантність, уважність та ненав'язування власної точки зору. Така діяльність є своєрідним діалогом, що складається із висловлення та обміну ідеями, точками зору і знаннями. На завершення доцільно підсумувати ключові позиції та досягнуті домовленості [там само].

Взаємодія у груповій роботі. Еліс у своїй праці відзначає, що спільна робота є вагомим ознакою взаємодії та комунікації у групі [2, с. 56]. По-перше, якщо усі члени колективу задіяні у виконанні спільного завдання та досягненні спільних цілей, досягається найвищий рівень взаємодії. По-друге, він зазначає, що групова робота покращує мовленнєві вміння та якість спілкування студентів [2, с. 598]. Таким чином, робота у групі у своїй найкращій формі існує за умови повної взаємодії між студентами.

Крім того, Урр пише, що робота у малих групах теж повинна бути спрямована на спільну діяльність: передачу інформації чи прийняття рішень у групі. Участь викладача при цьому мінімізується. Таким чином, обговорення ефективно покращується за умови спільної роботи у групах [9, с. 76].

Оцінювання роботи у групах. Роботу в групах буває важко оцінити в більшості випадків тому, що викладачем не ведеться поточний облік досягнень студентів у процесі групової роботи. Еліс визначає, що оцінювання роботи в групах дозволяє отримати важливу інформацію щодо її впливу на загальний результат навчання та окремі здобутки студентів у навчальному процесі [2, с. 434].

У навчанні іноземної мови, за роботою Вільямса і Бурдена, оцінювання відбувається двома способами – самооцінювання та оцінювання зі сторони [10, с. 142]. Вони зазначають, що самооцінювання є ефективним важелем для покращення якості та досягнення особистого успіху в навчанні. А завдяки оцінюванню зі сторони студент має змогу побачити динаміку результатів роботи інших учасників групи [там само].

При вивченні англійської мови робота в групах є чи не найважливішим способом організації навчального процесу, адже вона забезпечує якісну комунікацію та зворотній зв'язок. Лонг та Портер зауважують, що робота у групі є формою спільного навчання, яке має на меті удосконалення соціальних навичок, вмінь, позитивних стосунків всередині колективу [6, с. 215].

За і проти. Як відзначають деякі науковці (Адамсон, Джонсон, Лонг і Портер, Шмід і Де Бот), у використанні групової роботи для навчання іноземної мови є як свої переваги, так і недоліки [1; 3; 5; 8]. Ключовими передумовами для уникнення негативних наслідків є планування та відповідна постановка цілей.

Переваги. Співпраця у групі досягається з допомогою завдань для роботи у групі [1, с. 610]. При вивченні іноземної мови удосконалення комунікативних компетенцій ефективно досягається з допомогою виконання групових завдань. Крім того, за дослідженнями Урра, комунікативні завдання, що виконуються у групі, відтворюють ситуації з життя значно точніше, аніж в умовах поза навчальною групою. Таким чином, переваги роботи в групі поділяють за категоріями: соціальні, психологічні та когнітивні.

- Соціальні. Робота в групі значним чином сприяє виробленню соціальної поведінки та цінностей студента. Вивчення іноземної мови здійснюється із врахуванням комунікативної спрямованості навчання та із налаштуванням на сприйняття культури носіїв мови, що вивчається [5, с. 274]. Додатково, за умови навчання у групі загострюється відчуття ідентичності, що робить групу середовищем формування та розвитку стосунків.

- Психологічні. Річардс та Роджерс наголошують, що групова робота сприяє мотивації студентів та значно послаблює їх відчуття страху чи невпевненості. Такий вплив є значним чином відчутним при використанні групової роботи у процесі навчання в студентських групах.

За Річардсом та Роджерсом, студенти приймають відповідальність за власне навчання, що є потужним чинником при вивченні іноземної мови. Ця особиста відповідальність доповнюється поведінковими навичками та усвідомленням принципів поведінки, тому у групі учасники приймають принципи соціального співіснування.

Ларсен-Фріман пише, що іншою фундаментальною перевагою роботи у групі є впевненість студентів. За її дослідженнями, студенти почуваються впевненішими, розмовляючи іноземною мовою, в умовах спілкування із кількома учасниками на відміну від ситуації спілкування із всією групою чи викладачем. І зрештою, врахування такого фактора є особливо необхідним при роботі із сором'язливими чи нерішучими студентами [4, с. 156].

- Когнітивні. За Річардсом і Роджерсом, групова робота сприяє розвитку комунікативних компетенцій студентів та їх ефективного використання у реальних ситуаціях. Подібно, Джонсон зазначає, що з допомогою роботи в групах студенти краще розуміють значення словникового запасу іноземної мови. Тобто, робота в групах сприяє процесу лінгвістичного збагачення студентів.

Недоліки роботи в групах. Науковці доводять, що окрім багатьох переваг є і недоліки у груповій роботі як для студентів, так і для викладачів. Мінуси роботи у групах поділяють за категоріями: використання рідної мови, контроль роботи групи та виправлення помилок.

Лонг зазначає, що, у випадку перевантаженої групи використання рідної мови виявити важко. Викладачеві складно одночасно дослухатись до всіх груп в аудиторії. Однак, ситуація може бути іншою, якщо він встановлює відповідні правила і чітко слідкує за їх дотриманням [5, с. 287]. Наприклад, це може бути так зване покарання у вигляді домашнього завдання.

У кожній групі зазвичай присутній хоча б один студент, діяльність якого так чи інакше відволікає студентів від виконання завдань викладача. Річардс та Роджерс пропонують підготувати для таких учасників особливі ролі чи завдання, які б дозволили спрямувати їх діяльність в корисне русло. Виконання ролей ведучого, секретаря чи подібних є ефективним для уникнення такого недоліку роботи в групах [7, с. 231].

За Лонгом, в процесі роботи групи викладачі зазвичай не втручаються у їх обговорення, навіть якщо помічають неточності чи помилки з метою забезпечення вільного спілкування. Тому студенти мають змогу помітити помилки один одного і в подальшому їх обговорити, що у свою чергу, дозволяє їх надалі уникнути [5, с. 290].

Дослідження у сфері навчання іноземній мові доводять, що робота в групах є перспективною для вивчення англійської як іноземної мови [2; 9; 10]. Вона інтенсифікує саме вивчення та викладання іноземної мови, удосконалюючи процес набуття іншомовних компетенцій і представляючи ряд можливостей як для студентів, так і для викладачів. Необхідним фактором для ведення успішної практики роботи у групах є її відповідне планування, що у своєму результаті дає змогу студентам ефективно поглибити знання іноземної мови.

Література:

1. Adamson B. Fashions in language teaching methodology // A. Davies, C. Elder The Handbook of Applied Linguistics. – United Kingdom : Blackwell Publishing (Ltd), 2004. – pp. 604-622.
2. Ellis R. The study of second language acquisition. – Melbourne : Oxford University Press, 1994. – 824 p.
3. Johnson M. A Philosophy of second language acquisition. – London : Yale University Press, 2004. – 218 p.
4. Larsen-Freeman D. Techniques and principles in language teaching (2nd ed.). – Oxford : University Press, 2000. – 189 p.
5. Long M. H. Group work in the teaching and learning English as a foreign language // Problems and Potential. ELT Journal, № 31, 1977. – pp. 285-292.
6. Long M. H., Porter P. A. Group work, interlanguage and second language acquisition. // TESOL Quarterly, № 19, 1985. – pp. 207-228.
7. Richards J. C., Rodgers, T. S. Approaches and methods in language teaching (2nd ed.). – Cambridge : Cambridge University Press, 2001. – 254 p.
8. Schmid M. S., De Bot K. Language attrition. // A. Davies, C. Elder The handbook of applied linguistics. – United Kingdom : Blackwell Publishing (Ltd), 2004. – pp. 210-234.
9. Ur P. A course in language teaching practice and theory. Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 175p.
10. Williams M., Burden, R. L. Psychology for language teachers: A social constructivist approach. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997. – 213 p.